

ARGUVAN ÖRNEKLEMİNDE “DEDE SAZI”NIN ORGANOLOJİSİ VE İCRA ÖZELLİKLERİ

Sinan HAŞHAŞ, Ünal İMİK **, Can AYDOĞDU****

Özet: Malatya/Arguvan ilçesi, türküleri ve uzun havalarıyla kendine has geliştirdiği çeşitli özellikler (ağız, üslup, hançere vb.) ile ulusal ölçekte Türk halk müziği repertuarı/nazariyatı için önemli bir yere sahiptir. Ayrıca yörede hâkim olan Alevi- Bektaşî inancının etkisiyle yörenin halk müziği kültürü şekillenmekte ve kendine has özellikleri ile öne çıkmaktadır. Bu bağlamda yörede kullanılan çalgıların da çeşitli karakteristikler geliştirerek yöreye özgü organolojik ve icra/üslup özellikleri ile ortaya çıktıklarını söylemek mümkündür. Araştırmada; Arguvan yöresinde özellikle Alevi topluluklarının gerçekleştirdikleri Cem toplantılarında önemli bir yere/değere sahip olan ve yörede genellikle “Dede Sazı” olarak adlandırılan çalgının organolojisi ve icra özelliklerinin belirlenmesine yönelik kapsamlı çalışmalar yapılmıştır. Araştırma doğrultusunda; Arguvan yöresinde “Dede Sazı” olarak adlandırılan çalgının genellikle 12 perdeli ve 3 telli olarak ayrıca tezene kullanılmadan çeşitli parmak vuruşlarıyla icra edildiği, bu çalgının perdeleri ve tellerine çeşitli simgesel anlamlar yüklediği, Si bemol-2 perdelerinin bağlama ailesindeki sazlara oranla daha tiz konumlandırıldığı, teknesinin (ses haznesi) keskin hatlarından dolayı (konik) balta saz olarak da adlandırıldığı, adı geçen çalgının genellikle Arguvan/Sinemil köyünde yaşayan saz yapımcıları tarafından yapılmasından dolayı yörede “Balta Ağzılı Sinemil Sazı” olarak da adlandırıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arguvan, Bağlama, Dede Sazı, Halk Müziği.

Organology and Performance Characteristics Of "Dede Sazi" In Arguvan Case

Abstract: Malatya/Arguvan has an important place in Turkish folk music repertory/doctrine in national scale with specific features (dialect, tone, larynx etc.) they developed and its folk song and unmetered folk song. Moreover, with the

* Öğr. Gör., İnönü Üniversitesi, Müzik Bölümü, Malatya.

** Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Müzik Bölümü, Malatya.

*** Yüksek Lisans Öğrencisi, İnönü Üniversitesi, Türk Müziği Ana Bilim Dalı, Malatya.

effect of Alewi/Bektashi belief which is dominant in the region, folk music culture of the region is shaped and becomes prominent with unique characteristics. In this sense, it is possible to say that instruments used in the region become prominent with specific organologic and performance/tone features by developing various characteristics. In the research; various comprehensive studies were carried out in order to determine organology and performance characteristics of the instrument generally called "Dede Sazı" in the region which is developed especially by Alewi society in Arguvan region and has an important place/value in Cem meetings. According to the studies, it was concluded that the instrument called "Dede Sazı" in Arguvan region has 12 pitches and 3 strings and played with various finger strikes without using plectrum, various symbolic meanings are attributed to this instrument, Sı flat 2 strings are sharper compared to the saz in bağlama family, called as balta saz due to sharp lines (conical) of its tank (voice reservoir), this instrument is also named as "Axe Edged Sinemil Saz" in the region since it was generally made by saz makers living in Arguvan/Sinemil village.

Key Words: Arguvan, Bağlama, Dede Sazı, Folk Music.

1. Giriş

Türk halk müziği (THM), çeşitli üslup, tavır, hançere vb. özellikler geliştirmiş olması açısından yöreden-yöreye çeşitli farklılıklar göstermekte ve bu farklılıklar büyük bir zenginlik olarak THM repertuarı/nazariyatına aks etmektedir. Aynı paralelde bu müziğin icrasında kullanılan çalgılar da yöreden-yöreye hatta kişiden kişiye geliştirdiği çeşitli organolojik ve icra özellikleri ile çeşitlenerek günümüze kadar süregelmişlerdir. Bu doğrultuda THM çalgıları içerisinde önemli bir yere/değere sahip olan bağlamanın da birçok farklı karaktere büründürülerek çeşitlendiğini söylemek mümkündür. Birçok araştırmacı tarafından Orta Asya'daki kopuzun çeşitli değişikliklere uğratılarak günümüze kadar süregelen bir şekli olarak tanımlanan bağlama, kişisel tercihlerle şekillenerek farklı boyutlarda ve her biri farklı bir icra karakterinde olan büyük bir çalgı ailesi şeklinde ortaya çıkmıştır. Araştırma sürecinde, bağlama ailesindeki birçok farklı çalgının kaynaklarda yer aldığı görülmüş ancak bu çalgıların büyük bir kısmının unutulmaya yüz tuttukları tespit edilmiştir. Bu sorunun en önemli sebebinin, herhangi bir yörede geliştirilen bir çalgının organolojik ve icra özelliklerine yönelik tanım çalışmalarının ulusal ölçekte yeterince yapılamaması olduğu düşünülmektedir. Konuyla ilgili olarak Emnalar şu tespitite bulunmuştur; "Şöyle ki bundan yüzyıl evveline kadar yöremizde çalınan bir çalgı veya türkü diğer bir bölgemize taşınamamış yalnızca o bölge halkı tarafından çalınır, söylenir, dinlenir olmuştur" (Emnalar, 1998: 55).

Bağlama ailesinin unutulmaya yüz tutmuş çalgılarından birisi de, Arguvan yöresinde “Dede Sazı” olarak adlandırılan çalgıdır. Araştırmada, Arguvan yöresinde “Dede Sazı” olarak adlandırılan çalgının yörenin üslup/tavır vb. müzikal özelliklerine uygun olduğu görülmüştür. Bu çalgıya Alevi-Bektaşî inancı çerçevesinde dini açıdan birçok simgesel anlamlar yüklenmesine rağmen, günümüzde adı geçen çalgının membaı (kaynağı) olan yörede dahi nadiren icra edildiğı tespit edilmiştir. Bu tespitten hareketle, özellikle Alevi-Bektaşî müzik kültüründe önemli bir yere/değere sahip olan böylesine önemli bir çalgının araştırılmasının elzem olduğu düşünülmüştür.

Bu araştırmanın; günümüzde unutulmaya yüz tutmuş bağlama ailesi çalgılarından biri olan “Dede Sazı”nın, Arguvan yöresi örneğinde organolojik ve icra özelliklerinin kayıt altına alınarak gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılabilmesi açısından büyük önem arz ettiği düşünülmektedir.

2. Arguvan Yöresi “Dede Sazı”

Arguvan yöresinde, “içeri makamı” olarak adlandırılan Deyiş, Semah, Duaz-ı İmam, Tevhid, Mersiye ve Mihraçlama gibi türlerden oluşan dini müziklerin büyük bir çoğunluğu, 12 perdeden ve genellikle 3 telden oluşan bir saz ile icra edilmektedir. Yörede bu saza “Dede Sazı”, “Âşık Sazı”, “Balta Tekne”, “Balta Saz” da denilmektedir. Dede sazının yöredeki diğer isimlerinden birkaçı olan, “Balta Saz”, “Balta Tekne” ve “Balta Ağzı Sinemil Sazı” olmasının birkaç farklı nedeni bulunmaktadır. Bunlar, tekne kısmının balta şeklini andırması, ayrıca bu sazların büyük bir çoğunluğunun Arguvan’ın Göldağı eteklerindeki Sinemil mezrasında yapılması ve yapan ustaların Sinemil’li olmalarıdır” (Bakır, 2014: Kişisel Görüşme).

Resim-1a: Dede Sazı Teknesi

Resim-1b: Dede Sazı Teknesi

Ülkemizde yapılan cemlerde günümüzde bağlama ailesindeki çalgılardan genellikle kısa sap bağlama kullanılmaktadır. Arguvan yöresindeki cemlerin büyük bir bölümünde ise dede sazı ve cura (cüre) ikilisi kullanılmaktadır. Cemlerde bu iki saz iki zakir tarafından veya bir dede bir zakir tarafından toplu olarak icra edilmekte ya da tek başına dede sazı bir zakir ya da bir dede tarafından müstakil bir şekilde icra edilmektedir.

Konuya yönelik olarak Eroğlu şu tespitlerde bulunmuştur; “Arguvan İçeri Makamı sadece bağlama ailesinden bir ya da birkaç çalgı ile icra edilir. Bu icrada sıklıkla kullanılan iki çalgı, cura ve dede sazıdır. Balta biçiminde konik bir tekneye sahip olması nedeniyle “Balta Saz” da denilen ve oyma tekniğiyle yapılan bu sazlar yakın dönem öncesine kadar tezenesiz çalış tekniğinden biri olan pençe tekniği ile çalınmaktadır; hatta bu icra biçimi günümüzde de sürdürülmektedir” (Eroğlu, 2011:5).

Bakır'ın belirttiğine göre, “Arguvan'da yapılan cemlerde geçmiş yıllar da dede sazı ve curanın yanında, keman-i adlı bir çalgı da kullanılmaktaydı. Keman-i'yi bu yörede çalan kişiler, Hasan-ı Seyit ve Cemal Erbek'ti.¹ Keman-i Arguvan'daki cemlerde tek başına icra edilmemekte, genellikle balta ağzı sinemil sazı, cura ve keman-î aynı anda çalınmaktaydı” (Bakır, 2014: Kişisel Görüşme). Araştırma kapsamında yapılan incelemelerde, günümüzde Arguvan yöresinde yapılan cemlerde (Abdal Musa Cemi\Kısır Cem) Keman-i'yi çalan kişilerin bulunmadığı, bu sebeple yörede yapılan cemlerde genellikle dede sazı ve curanın birlikte icra edildiği tespit edilmiştir.

Dede sazının, 12 perdeden oluştuğu ve kişisel tercihlere göre 3 tel ya da 5 tel takılarak icra edildiği bilinmektedir ancak Arguvan yöresinde yapılan araştırmalarda, dede sazının genellikle 3 tel ile icra edildiği görülmüş bu sazın 5 telli şekline rastlanılamamıştır.

Resim-2a: 12 Perdeli Dede Sazı

¹ Abdullah Bakır (Dede/Zakir), ile yapılan görüşmede konu ile ilgili kendisinde ses kayıtlarının olduğunu belirtmiştir.

Resim-2b: 12 Perdeli Dede Sazı

Araştırma sürecinde, Alevî-Bektaşî inancında dede sazının 12 perde olmasına, 3 tel ya da 5 tel ile icra edilmesine çeşitli simgesel anlamların yüklendiği tespit edilmiştir. Konuya yönelik olarak Abdullah Bakır (dede) şu detayları belirtmiştir; “Dede sazının 12 perde olması ‘On İki İmamları temsil etmektedir. (İmam Ali, İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Zeynel Abidin, İmam Muhammed Bakır, İmam Caferi Sadık, İmam Musa Kazım, İmam Ali Rıza, İmam Muhammed Taki, İmam Ali Naki, İmam Hasan Askeri, İmam Mehdi). Sazın 3 tel olması Allah, Hz. Muhammed ve Hz. Ali’yi temsil eder. Sazın 5 tel olması ise Hamse-i Al-i Abâ’yı (beş kutsal-büyük kişi) işaret eder. (Resulullah, Aliy-ül Veliyullah, İmam Hasan Mücteba, Hüseyin-i Kerbela, Hazreti Fatıma)” (Bakır, 2014: Kişisel Görüşme).

Balta tekneli dede sazı yapımının günümüzdeki en önemli ustalarından biri olan Mehmet Karakurt ile dede sazının organolojisi hakkında yapılan görüşmelerde şu bilgilere ulaşılmıştır;

“-Teknelerimiz balta şeklinde olup, ölçüsü genellikle 33, 34, 35 cm. tekne ve tekneye uzun sap takılmaktadır. Bağlama düzeninde (kısa sap bağlama akordu) kullanılmaktadır. İsteğe göre 30 ile 39 form boyunda tekne arası balta teknelerde yapılmaktadır.

-Dede sazının alt eşik ile üst eşik arası 33, 34, 35 tekne ise 66 ile 70 cm arasındadır. Sap boyu ise; 33 tekne 41,3, 34 tekne 42,5, 35 tekne ise 43,8 cm. olmaktadır.

-Dede sazının teknesinde kullanılan ağaç oyma duttur. Dede sazının kapağı (göğüs) genellikle ladin bazen de köknardan yapılmakta ve saz yapımının bitiminde sazın göğsüne 3 tane küçük ahenk deliği açılmaktadır. Sazın sapı genellikle kızıl gürgen bazen de maun ve erikten yapılmaktadır. Sazın kulakları (burgu) ise genellikle sert ağaçlardan yapılmaktadır. Sazın her tarafında (kapak dâhil) özel bir cila kullanılmaktadır. Bu cila sazı hem dış etkenlerden korumak amaçlı, hem de saza her fiske (parmak) vurulduğunda tırnak sesinin duyulmasını sağlayan etkenlerden biridir.

-12 perde olarak kullanılmaktadır. İsteğe göre 3 veya 5 tel kullanılabilir. 3 tel kullanımı alt, orta, üste bir tel takılmakta, 5 tel kullanımı ise alt ve üste 2 tel, ortaya ise bir tel takılmaktadır. Tel boyutları genellikle alt 0,18 mm.

orta 22 mm. ve üst 20 mm şeklindedir. Tekne ve sap boyutuna göre farklı tel kullanımları da bulunmakla birlikte bam teli kullanılmamaktadır.

-Dede sazlarının üst eşğinin hemen üstünde (üst eşik ile kulaklar arasında) köprü sistemi denen çift eşik kullanılmaktadır. Bunun nedeni ise dede sazlarında kulakların bulunduğu kısımlarda (burguluk) herhangi bir eğim yoktur ve bu kısım düzdür. Bu nedenle de üstteki ikinci eşik olmaz ise teller eşikte durmaz " (Karakurt, 2014: Kişisel Görüşme).

Resim-3a: Dede Sazı Düz Burguluk

Resim-3b: Dede Sazı Düz Burguluk

Resim-4a: Dede Sazı Üst Köprü (misinalı)

Resim-4b: Dede Sazı Üst Köprü (ahşap)

Araştırma kapsamında, dede sazında özellikle bir perdenin (*Sİ bemol-2 ve FA diyez- 2 sesine tekabül eden perde*) günümüz bağlama ailesindeki perde ayarlarına oranla daha tiz konumlandırıldığı gözlemlenmiştir. Dede sazının en önemli ve terminolojik açıdan problemlili olan perdelerinden biri olduğu düşünülen bu perde hakkında Pekşen, dede sazındaki komalı perdelerdeki icra özelliğini işaret ederek; “Ezginin karakteristik yapısını belirlemede önemli etkenlerden biri olan *si bemol 1*perdesidir” demektedir (Pekşen, 2008: 64). Pekşen’in burada değindiği *Sİ bemol-1* perdesinin, ulusal ölçekte büyük bir oranda standartlaştırıldığı düşünülen ve genellikle *Sİ bemol-2* olarak adlandırılan perde olduğu, ancak dede sazında bu perdenin *Sİ bemol-2* perdesine oranla daha tiz konumlandırılmasından dolayı kişisel olarak bu ifadeyi kullanmayı tercih ettiği düşünülmektedir.

Dede sazının perde ve notaya alımı konusunda çeşitli görüşler vardır. Konuya yönelik olarak Temiz şu tespitlerde bulunmuştur; “Alevî-Bektaşî müziğinde vokal ve enstrümanlar arasında ses baskılarının farklı olduğunu algılamak mümkündür. Öyle ki yörenin âşık müziğinin temsilcilerini incelediğimiz zaman vokallerdeki *si bemol 2* ve *fa diyez 2* dediğimiz perdelerin âşıktan âşığa hem vokal, hem de enstrüman baskılarının değiştiğini, bu perdelerin enstrümandaki frekansları ile vokallerdeki frekanslarının aynı olmadığı duyulmaktadır. Genelde enstrümanlardaki bu perdelerin frekansları tiz olmakla beraber, vokal frekansı pestir...” (Temiz, 2010: 15).

Resim-6: Dede Sazında *Sİ* Perdesinin Baskısı

Araştırma kapsamında, Arguvan yöresinde icra edilen dede sazı üzerinde yapılan incelemelerde, Sİ natürel ve FA diyez perdelerinin bu sazda bulunmadığı ayrıca Sİ bemol-2 ve FA diyez-2 perdelerinin ise normal bağlama perdelerine oranla daha tiz konumlandırıldığı tespit edilmiştir (bknz. Resim-6).

Dede sazının icrasına yönelik Arguvan yöresinde yapılan araştırmalarda, bu sazın büyük bir çoğunlukla tezenesiz bir icra tekniği olan şelpe tekniğiyle icra edildiği tespit edilmiştir. Ancak yöredeki bu icra şekli günümüzdeki kapsamlı şelpe tekniklerinden farklı olarak yalnızca sazın tellerine göğüs ve boğaz bölgesinde çeşitli şekillerde parmaklarla vurularak ses elde etmekten ibarettir. Arguvan yöresindeki icracılar bu tekniği genel olarak "Pençe Tekniği" olarak adlandırmaktadırlar. Pençe tekniği hakkında Parlak konuya yönelik yaptığı kişisel görüşmeler ve araştırmaları şu şekilde özetlemiştir; Pençe, Malatya (Arguvan), Kahramanmaraş (Elbistan), Gaziantep, Şanlıurfa (Kıyas Köyü), Tunceli, Sivas, Tokat, Amasya gibi yörelerde el ile (tezenesiz) saz çalmaya verilen addır. Anadolu'ya özgü bir adlandırma olan "pençe" terimi, aslen Farsça'dır. Sözlük anlamı, "pençe"- beş ve "pençe" - beşli'dir. Ozanlık geleneğinin kökü olan Şamanizm'de, şamanların kuş kıyafetiyle ayin yaptıkları göz önüne alınınca, insan eli ile pençe arasındaki bağlantı rahatlıkla kurulabilmektedir" (Parlak, 2000:109).

Konuyla ilgili olarak Eroğlu ulusal ölçekte şelpe icrasında kullanılan pençe tekniğini Arguvan örneğine indirgeyerek şu tespitlerde bulunmuştur; "Pençe tekniği içerisinde Arguvan yöresine ait olan en belirgin özellik, adına "*Hayallem*" denilen karar sesi etrafındaki melodi şekillenmeleridir ve bu ezgiler çeşitlidir. Kendine özgü karakteri olan hayallemelerin ritmik yapıları ve çalgısal icra tavrındaki pençe vuruşları *İçeri Makamı* ezgilerinin Arguvan yöresinde icra edildiğinin adeta işaretidirler" (Eroğlu, 2011:5).

Dede sazının icrasında genellikle, işaret parmağı ve başparmağın bir tezene gibi kullanılıp, orta, yüzük ve serçe parmaklarının ise genellikle sazın göğsüne çeşitli şekillerde vurularak ritmik bir icra karakteri oluşturulduğu tespit edilmiştir. Yörede bu sazı icra eden halk sanatçılarının icra teknikleri baz alınarak yürütülen araştırma kapsamında, yukarıdan-aşağıya doğru olan vuruşlarda genellikle işaret orta, yüzük ve serçe parmakların kullanıldığı ayrıca serçe parmaktan başlayıp işaret parmağına kadar sıralı bir şekilde parmakların tellere vurularak ezgi akışının kompleks bir şekilde sağlandığı görülmüştür. (bknz. Resim-7)

Resim-7: Pence Tekniği

Arguvan yöresinde dede sazını icra eden halk sanatçılarının icraları üzerinde yapılan incelemelerde; aşağıdan-yukarıya vuruş şeklinde yalnızca başparmak ya da başparmak ile işaret parmağı ile tellere vuruş yapıldığı, icra edilen eserlerin bazı bölümlerinde yukarıdan-aşağıya vuruş şeklinde sadece işaret parmağı ya da işaret parmağı ağırlıklı olup başparmağın tellere sürtülmesi, aşağıdan-yukarıya vuruşta ise sadece başparmak ya da başparmak ağırlıklı olup işaret parmağının tellere sürtülmesi gözlemlenmiştir. Bu şekilde yapılan bir icrada işaret ve başparmağın adeta bir tezene gibi kullanıldığı tespit edilmiştir.

Resim-8a: Başparmak ile Vuruş

Resim-9b: İşaret Parmağı ile Vuruş

Arguvan yöresinde icra edilen dede sazının icra tekniğine yönelik olarak Temiz şu tespitlerde bulunmuştur; “Arguvan’ın Alevi-Bektaşî müziği tavrı olarak her köyde aynıdır. Enstrüman icra edenlerin kendi özel yeteneğini sunması, yörenin genel tarzını, tavrını bozmaz. Her aşığın kendine göre

pençesi (bağlamaya vuruş şekli) vardır. Öyle ki bazı yörelerde kişi olmaktan çıkmış ve köy pençesi olarak adlandırılmıştır (Emirler pençesi, Mineyik pençesi, Hasdek pençesi... gibi)" (Temiz, 2010: 15).

Konuya yönelik olarak Ögel, Orta Asya'da kopuz adı verilen yay veya parmakla çalınan, sap (tuşe) ve teknesi yekpare kütükten oyularak yapılan sazın varlığını Radlof ve Vertkov'a dayandırarak anlatmaktadır. Yine aynı çalışmada, "Türklerde mızrap kullanmamanın eski bir gelenek olduğunu" (Ögel, 1987: 62) belirtmektedir. Arguvan yöresinde de "Dede Sazı/Balta Ağzı Sinemil Sazı" olarak adlandırılan 12 perde, üç telden oluşan bu sazın da mızrap kullanılmadan elle çalınması, Ögel'in bu tespitlerine göre eski bir gelenekten geldiğine işaret ediyor olabilir. Yine bu çalışmada yer alan "kopuz çalma tekniklerinde çertme kopuz, yani parmakla çalınan kopuzların Altaylarda da anıldığı görülmüştür. Altayların daha kuzeyinde Şor Türklerinde bir ağız değişikliği ile şert-pe komus sözü çertme kopuzun yerine söyleniyordu. Radlof'a göre ise bu söz tırnakla vurma, çırpma anlamına geliyordu ve tırnak ve fiske vuruşu gibi mızrap kullanılmadan bir çertmeleme (parmakla çalma) yolu vardı" (Ögel, 1987: 250-251). Yine Ögel'in bu çalışması ile Arguvan yöresinde kullanılan Dede Sazının icra tekniği karşılaştırıldığında, tellere parmakla vurularak Pençe Tekniği ile çalınan Dede Sazının, Altaylarda ve Şor Türklerinde kullanılan kopuzların çalım tekniği ile örtüştüğünü söylemek mümkündür.

3. Yöntem

Araştırma; günümüzde unutulmaya yüz tutmuş bir bağlama ailesi çalgısı olan "Dede Sazı"nın, Arguvan yöresi örneğinde organolojik ve icra özellikleri bakımından incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmada, "Dede Sazı" adı verilen çalgının icra özellikleri ve organolojik yapısı çok yönlü olarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Verilerin toplanmasında, konu ile ilgili literatür taraması, gözlem ve kaynak kişilerle birebir görüşme yöntemlerinden faydalanılmıştır. Araştırmanın evrenini bağlama çalgı ailesinin "Dede Sazı" olarak bilinen çalgısı, örneğini ise Arguvan yöresinde aktif olarak icra edilen ve "Dede Sazı" olarak bilinen çalgı oluşturmaktadır. Bu araştırmanın; günümüzde unutulmaya yüz tutmuş bağlama ailesi çalgılarından biri olan "Dede Sazı"nın, Arguvan yöresi örneğinde organolojik ve icra özelliklerinin kayıt altına alınarak gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılabilmesi açısından önem arz ettiği düşünülmektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Araştırma doğrultusunda;

- Arguvan yöresinde dede sazı olarak adlandırılan sazın 12 perdeli ve 3 telli olduğu,
- Dede sazının tekne (ses haznesi) yapısının konik bir şekilde olmasından dolayı balta saz olarak da adlandırıldığı,
- Dede sazlarındaki burgulukların eğimsiz (düz) bir şekilde yapılmasından dolayı çeşitli aparatlar (ahşap veya misina) yardımıyla tellerin tuşe üzerinde sabitlenebildiği,
- Yörede dede sazını yapan ustaların genellikle Sinemil'li olmalarından dolayı Arguvan yöresinde bu sazın "Balta Ağzı Sinemil Sazı" olarak da adlandırıldığı,
- Dede sazındaki Sİ bemol-2 perdelerinin bağlama ailesindeki diğer sazlara göre daha tiz bir şekilde konumlandırıldığı ancak vokal icralarda bu seslerin esas alınmayıp, yöre türkülerinde adı geçen perdelerin pes seslendirildiği,
- Dede sazının perde ve tellerine çeşitli dini simgelerin yüklendiği,
- Dede sazının tezenesiz olarak çeşitli parmak vuruşları ile icra edildiği ve bu vuruş şeklinin genellikle pençe şeklinde adlandırıldığı,
- Dede sazındaki Sİ perdesinin çeşitli açılardan problemli olduğu ve bu perdenin konumlandırılmasına/adlandırılmasına yönelik çalışmaların yapılmasının gerektiği,
- Konu uzmanlarından oluşturulacak bir komisyonla, unutulmaya yüz tutmuş olan dede sazının organolojik ve icra özelliklerine yönelik çeşitli araştırmalar yapılarak, bu sazın gelecek nesillere otantik şekliyle aktarılmasına yönelik çalışmaların yapılmasının gerektiği sonuç ve önerilerine ulaşılmıştır.

KAYNAKLAR

- EMNALAR, Atınç (1998), "Tüm Yönleri ile Türk Halk Müziği ve Nazariyatı", Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- EROĞLU, Seval (2011), "Arguvan Yöresinde İcra Edilen Semahların Müzikal Analizi", İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- ÖGEL, Bahaeddin (1987), "Türk Kültür Tarihine Giriş " Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- PARLAK, Erol (2000), "Türkiye'de El İle (Şelpe) Bağlama Çalma Geleneği ve Çalış Teknikleri", T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- PEKŞEN, Gani (2008), "Gönül Erenlerinin Sesi", 1.Ulusal Arguvan Sempozyumu, Ankara Arguvanlılar Derneği, Ankara.

-180- CÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Haziran 2015, Cilt: 39, Sayı: 1, S. *HASHAŞ ve diğerleri*

TEMİZ, Muharrem (2010), "Arguvan'ın Müzik Kültürü Tarihinde Bir Yolculuk", Arguvan Yolu Dergisi, Malatya.

KİŞİSEL GÖRÜŞMELER

BAKIR, Abdullah (2014), Kişisel Görüşme (Malatya İli, Arguvan İlçesi, Ermişli Köyü, Emirler Mezrası).

KARAKURT, Mehmet (2014), Kişisel Görüşme (Tunceli İli, Hozat İlçesi).